

Praha, 6. srpna 2006

Posudek na bakalářskou práci Terezy Hendlové:

Debaty o selekci pohlaví v MF Dnes: Zaostalá tradice nebo vědecký zázrak?

Hodnocení: 34-36 bodů

Komentář:

Předkládanou bakalářskou práci Terezy Hendlové na téma debat o selekci pohlaví v českém mediálním kontextu celkově hodnotím jako přínosnou a velmi dobrou. Jedná se o práci, která se vyznačuje hlavně vynikající teoretickou částí, v níž autorka dokládá svou znalost dané problematiky a relevantní odborné literatury. Práce se zabývá celosvětově aktuální tematikou, která je nicméně v naší společnosti pokládána za kontextuálně nepodstatnou. Autorka svou práci vystavěla kolem velmi poutavé teze dualismu otázky selekce pohlaví jako záležitosti „vědeckého zázraku“ a pokroku na straně jedné a „zaostalé tradice třetího světa“ na straně druhé. Z genderového pohledu si autorka klade naprosto zásadní, nicméně v našem genderovém kontextu málokdy diskutovanou otázku, proč se „ve společnosti, která se prezentuje jako demokratická a přesvědčuje sebe samu, že obě pohlaví jsou ceněna stejně, považuje pohlaví dítěte za tak důležité? Natolik, že se v rámci diskurzu o legalizaci selekce pohlaví více či méně explicitně naznačuje, že rodina není vyvážená, když je v ní moc dětí jednoho pohlaví.“(6) Tuto otázku považuji v rámci bakalářských prací s genderovou tematikou, jež jsem měla na půdě FHS možnost číst, za inovativní, velmi inspirativní a svědčící o autorčině schopnosti samostatného a kritického myšlení. V úvodní části práce autorka také správně a velmi jasně vymezuje svou vlastní pozici v rámci této debaty.

Teoretická část je zcela jednoznačně nejsilnější a nejpropracovanější částí práce. V této části autorka výborně propojuje kontext debat o selekci pohlaví se vznikem a využitím reprodukčních technologií a s relevantním kontextem genderových teorií a argumentů. Tato část je informačně obsažná, argumentačně silná a stylisticky velmi vyzrálá. Seznam literatury na konci práce navíc dokládá poměrně velkou šíři použitých zdrojů a znalost aktuálně publikované odborné literatury k tématu v posledních pěti letech, zejména v anglo-saském kontextu. Jedinou poznámku k teoretické části mám k poněkud nevyváženému využití konkrétních příkladů a nastavení kontextu pro dualitu otázky selekce pohlaví: zatímco v kontextu selekce pohlaví jako formě „genderocidy“ v rámci „třetího světa“ autorka poukazuje na dvě konkrétní případové studie v Číně a v Indii, jež teoretickou část velmi obohacují a osvětlují autorčiny argumenty v této pasáži, v kontextu využití instrumentální selekce pohlaví v Evropě a Severní Americe autorka konkrétní studie neuvádí a situace v různých (nicméně několika selektivně vybraných) zemích představuje jako součást jednoho jednolitého kontextu „vyspělého“ světa.

V metodologické části autorka velmi podrobně představuje metodu kritické diskurzivní analýzy (CDA), jež ve své práci využívá (43-46). Správně také poukazuje na

pozicionalitu zkoumání CDA „z pohledu marginalizovaných skupin“ a její možnosti „obnažit moc“ (44). Autorka správně kontextualizuje MF Dnes jako médium. V úvodu metodologické části chybí jasné vymezení a zdůvodnění časového rozsahu hledaných a použitých článků. Na straně 51 se sice dozvídáme, že první analyzovaný článek je z roku 1997, autorka ale bohužel přesně nespecifikuje, zda rok 1997 byl prvním hledaným rokem nebo zda hledala od staršího data a rok 1997 byl prvním, kdy se v MF Dnes jakýkoliv článek o selekci pohlaví objevil. Analytickou část by také obohatila úvaha, proč právě rok 1997 a jakým způsobem tento rok (a tudíž i následné články) zapadají do kontextu vývoje genderových debat v české společnosti. Autorka účinně rozděluje články na pro a proti, nicméně dostatečně nevysvětluje a neanalyzuje charakter a délku jednotlivých článků, jež se evidentně objevují ve velmi rozdílných rubrikách (zatímco některé jsou převzaté informační zkratky tiskových agentur, jiné jsou původní názorové stati určitých autorů) a je proto otázka, zda je možné tyto články analyzovat dohromady v rámci jednoho vzorku (v tomto kontextu například zcela jasně vystupují oba články Ladislava Kryžánka jako kvalitativně velmi specifické) .

V metodologické části bych chtěla vyzdvihnout autorčino vynikající propojení využívané metody a vytvářené analýzy, jež se projevuje neustálým odkazováním zpět na aspekty CDA a jejich příklady v textu. Autorka tak čtenáři nabízí velmi hloubkovou, detailní a ve svém důsledku přesvědčivou diskurzivní analýzu vybraných článků. Autorka využila velmi efektivní strategie výběru několika zásadních fenoménů, jež články vykazují (tj. idealizaci vědy, etnocentrismus, reprodukce dominantního diskurzu, zlehčování tématu, ideologická interpretace biologie a genderové stereotypy) a ty podrobila důkladné analýze prostřednictvím CDA. Na druhou stranu by analýze prospělo, kdyby jednotlivé články v obou sekcích (pro a proti) byly více a jasněji vymezené. Z představené metodologie také není zcela jasné, zda autorka analyzované fenomény předem vybrala a poté se na ně v jednotlivých článcích zaměřila, nebo zda tyto fenomény z analyzovaných článků „vystoupily“ a autorka je až následně vyzvedla jako stěžejní aspekty a diskurzivní strategie těchto článků.

Poznámkový aparát se vyznačuje drobnými nedodělvkami (např. neuvedené roky v citacích publikací v textu na str. 29 či 43) a stejně tak text samotný vykazuje drobné neshody a chyby (např. obě tabulky v metodologické části nesou číslo 2, str. 52 a 63; nebo nesrovnalost v celkovém počtu analyzovaných článků 23 vs. 25, na str. 49 a 50), jež svědčí o trochu narychlo vypracované finální verzi. Na druhou stranu práce nabízí vynikající analýzu a argumentačními postřehy, které tyto drobné nedostatky více než vyvažují. Celkovému závěru práce podle mého názoru chybí důraznější a jasněji formulovaný argument, o čem diskurzivní analýza článků o selekci pohlaví v MF Dnes svědčí a nějaký obecnější závěr či argument, co z celkové analýzy práce vyplývá, a v jakém směru analýza nabídnutá touto bakalářskou prací posouvá toto téma a jeho genderovou perspektivu v české společnosti dále.

Na závěr bych ráda zopakovala, že celkově se jedná o velmi dobrou, inspirativní a přínosnou práci, která bude jistě tvořit základ pro další práce o tomto tématu. V průběhu celé práce autorka pracovala nesmírně samostatně (což není na bakalářské úrovni zcela zvykem), z čehož plynou jak nedostatky, tak zároveň i nejzajímavější postřehy a obohacující aspekty této práce. I když v metodologické části jsou určité nedostatky, z teoretického a analytického hlediska se jedná o velmi dobrou a vyzrálou práci. **Jako výchozí hodnocení pro obhajobu proto navrhuji hranici kolem 35 bodů.**